

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 14. kokous

Aika: ti 22.3.2022 klo 12.00-13.30

Paikka: Säätytalo, Helsinki /virtuaalokokous

Aihe: Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU)

Osallistujat:

Marin Sanna, pääministeri
Kari Emma, ympäristö- ja ilmastoministeri

Eloranta Jarkko, SAK
Furman Eeva, Kestävyyspaneeli
Granholm Heikki, MMM
Honkatukia Outi, YM
Hölttä Harri, SLL
Ihanus Jukka, TEM
Keronen Jouni, CLC
Kotila Laura, YM
Lamminmäki Riikka, YM
Laturi Jani, Pellervon taloustutkimus PTT
Lehtonen Terhi, YM
Lång Kristiina, LUKE
Nyman Sara, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi
Orivuori Salka, Marttaliitto
Palola Antti, STKK
Pantsar Mari, Sitra
Horne Paula, Pellervon taloustutkimus PTT
Peisa Jyrki, Metsäteollisuus
Rahkola Joonas, VNK
Rajala Markku, TEM
Reina Timo, Kuntaliitto
Rohweder Liisa, WWF
Seppänen Sampo, Suomen yrittäjät
Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus
Tiina Vyyryläinen Tiina, Kuluttajaliitto
Tuomas Aslak Juuso, Saamelaiskäräjät
Virkamäki Stina, VNK
Virtanen Tia-Maria, MMM
Yliluoma Riikka, YM

Alatalo Heidi, YM
Muurman Jarmo, YM (pääsihteeri)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja pääministeri Sanna Marin avasi kokouksen klo 12.00. Aiheena oli tällä kertaa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU). Pyöreässä pöydässä on keskusteltu maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuuden valmistelutilanteesta viime vuoden maaliskuussa. Maankäyttösektorille on asetettu tavoitteeksi vähintään 3 Mton CO₂-ekv vastaava ilmastovaikutus vuoteen 2035 mennessä. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on lähdössä lausunnon piakkoin ja suunnitelman on määrä valmistua kevään aikana. Sen jälkeen suunnitelma on määrä antaa valtioneuvoston selontekona eduskunnalle vielä ennen kesätaukoa.

Etukäteen annetut kysymykset keskustelun tueksi ovat: Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen ja vaikuttava? ja miten oikeudenmukaisuus tulisi huomioida maankäyttösektorin ilmastotoimissa?

2. Pyöreän pöydän 13. kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja 28.2.

3. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma

Luonnonvaraneuvos Heikki Granholm maa- ja metsätalousministeriöstä esitteli maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) valmistelua. Työtä on pyritty tekemään laaja-alaisessa yhteistyössä tutkimuksen ja eri sidosryhmien kanssa. Valmistelun tukena on toiminut MMMn helmikuussa 2021 asettama työryhmä, joka koostuu keskeisten ministeriöiden virkamiehistä sekä ilmastopaneelin asiantuntijajäsenistä. MISU-ilmastosuunnitelma on ensimmäinen koko maankäyttösektorin eli maatalousmaan, metsätalouden ja muun maankäytön kattava ilmastosuunnitelma. MISUssa määritetään ne ilmastopoliittiset toimenpiteet, joilla maankäyttösektorille asetetut ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa. MISU edistää osaltaan Suomen tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Maankäyttösektorilla toteutettavien lisätoimien tavoiteltu vuosittainen nettovaikutus on vähintään 3 Mt CO₂-ekvivalenttia vuodessa vuoteen 2035 mennessä.

Granholm esitteli jo aiemmin käynnistettyjä, käynnistettäviä toimenpiteitä sekä alustavia ehdotuksia myöhemmin päätettäviksi lisätoimenpiteiksi. Osa toimenpiteistä ovat markkinaehtoisia. Suunnitelman lähtökohtana on ollut se, että maatalouden tärkein tehtävä on ruoantuotannon sekä huoltovarmuuden turvaaminen ja maatalouden kannattavuuden varmistaminen. Myös luonnon monimuotoisuuden edistäminen sekä ilmastomuutokseen sopeutumista hillinnän rinnalla on pidetty tärkeinä lähtökohtina. Jo aiemmin käynnistetty Hiilestä kiinni -kokonaisuus on lähtenyt hyvin käyntiin ja useita hankkeita on käynnistetty ilmastokestävien ratkaisujen tueksi.

4. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden kustannusvaikuttavuus arviointi

Projektipäällikkö Jani Laturi Pellervon taloustutkimus PTT:stä esitteli maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden kustannusvaikuttavuus arvioinnin alustavia tuloksia. Arvioinnin on määrä valmistua maaliskuun lopussa. Hankkeessa arvioitiin yhteensä 36 maankäyttösektorin toimenpidettä. Arviointikriteereinä olivat Ilmastovaikuttavuus, kustannusvaikuttavuus ja hyväksyttävyyys. Arvioinnin perusteella hyvinä ilmastotoimenpiteinä erottui 10 toimenpidettä, jotka olivat *metsien osalta* seuraavat: 1) lisätään turvemetsien tuhkalanhoitusta ja 2) kangasmetsien kasvatuslannoitusta, 3) harvennushakkuiden yhteydessä ei tehdä kunnostusojitusta rehevissä korvissa eikä karuilla rämeillä, sekä 4) pidennetään kiertoaikaa kohdennetusti joillakin kohteilla. *Maankäytössä* vastaavasti 5) vähennetään merkittävästi turvepellon raivausta sekä 6) kivennäismaapellon raivausta, 7) lisätään hylätyn kivennäismaan ("joutoalue") pellon metsitystä sekä 8) turvepellon metsitystä ja lisäksi 9) siirretään/tehdään heikkotuottoisia turvepeltoja ilmastokosteikoksi. *Maataloudessa* 10) nurmien viljelyn lisääminen turvepelloilla katsottiin tehokkaaksi toimenpiteeksi. Arvioinnin mukaan näillä toimenpiteillä voisi olla yhteensä peräti 5,2 milj. t CO₂-ekv. / v positiivinen ilmastovaikutus vuonna 2035. Huomiona kumminkin, että ilmastovaikutuksista on arvioitu vain maa- ja metsätalouteen sekä maankäyttöön kohdistuvat. Hankkeessa ei ole arvioitu toimenpiteiden yhteisvaikutuksia eikä hiilivuotovaikutuksia.

5. Keskustelu

Puheenjohtaja avasi keskustelun ja mm. seuraavia näkökohtia nostettiin esille keskustelussa:

Yleisiä huomioita

- Ilmastokriisi ja luontokato kulkevat käsi kädessä ja on tärkeä varmistaa, että ei tehdä sellaisia ilmastotoimia, jotka heikentävät luonnon monimuotoisuutta.
- Maankäyttösektorilla on entistä tärkeämpää pohtia, miten ruokaturva kyetään varmistamaan varsinkin tässä uudessa geopoliittisessa tilanteessa, joka on syntynyt Venäjän aloittaman sodan myötä.
- Maankäyttösektorilla on tärkeä arvioida, tukevatko nykyiset kannustin- ja ohjausmekanismit murrosta riittävästi ja onko saatavilla riittävästi tietoa, ohjausta ja neuvontaa.
- Nähtiin, että valmistelua on tehty avoimesti ja vuorovaikutteisesti sekä tehty kattavasti vaikutusarvioiteja. Toisaalta koettiin, että ympäristöjärjestöjä olisi voitu osallistaa enemmänkin valmistelun aikana.
- Pidettiin tärkeänä, että MISUssa tunnistettaisiin kattavasti tulevia haasteita. Erityisesti korostettiin tarvetta arvioida suunnitelman moninaisia vaikutuksia laajasti ja sovittaa MISU yhteen kestäväen kehityksen tavoitteiden ja erityisesti luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen kanssa.
- Keskustelussa tuotiin esille myös puuntuotannon globaalit markkinat (substituutiovaikutus), toimitusketjujen vaikutusten arviointi sekä pitkäaikaisten, hiiltä sitovien puupohjaisten tuotteiden vienti ja Suomen hiilikädenjäljen kasvattaminen sen avulla.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpiteet

- Nähtiin yleisesti hyvänä, että MISUun on sisällytetty kattavasti toimenpiteitä, joilla maankäyttösektorin päästöjä voidaan vähentää ja hiilinieluja ja –varastoja vahvistaa. Toimenpiteitä on oltava riittävästi, jotta niillä voidaan kuitata osa Suomen taakanjakosektorin EU-tason päästövähennystavoitteesta. Pidettiin tärkeänä, että monimutkaista maankäyttösektoria aletaan ohjata kokonaisuutena.
- Maankäyttösektorin vaikuttavina ilmastokeinoina nostettiin esille mm. joutokäytössä olevien alueiden metsittäminen, hakkuiden pienentäminen huoltovarmuus huomioiden, turvepeltojen raivauksen vähentäminen, metsien kiertoajan pidentäminen ja biokaasun tuotanto.
- Lisäksi esitettiin, että ilmaston ja kansantalouden kannalta olisi hyvä suosia toimenpiteitä, jotka vahvistavat metsien kasvua ja sitovat hiiltä maaperään mm. metsitys, tuhkalannoitus sekä myös vähemmälle huomiolle jäänyt metsätuhooriskeihin varautuminen ja niiden hallinta.
- Tuettiin uusia avauksia kuten tarjouskilpailut ilmastokosteikon ja kosteikkoviljelyn edistämisen toteutuskeinona, valuma-alueen suunnittelu ja sen kehittäminen sekä hiilen sidonnan ja varastoinnin markkinoiden kehittäminen.
- Pidettiin tärkeänä kestäväen ruokamurroksen huomioimista niin ilmaston, terveyden kuin hyvinvoinnin kannalta. Esitettiin mm. kasvispainotteisemman ruokavalion lisäämistä MISUun.
- Nostettiin esille metsien ja soiden suojele (suojeilverkoston laajentaminen) tehokkaana metsien ilmastotoimena, jota MISUun ei ole sisällytetty.

Oikeudenmukaisuutta tulisi tarkastella useista näkökulmista

- On tärkeä huomioida niin sosiaalinen ja alueellinen kuin ylisukupolvinen oikeudenmukaisuus.
- Maanomistajien, yrittäjien ja työntekijöiden tulee olla mukana muutoksessa: alalla toimivat tulee huomioida kokonaisvaltaisesti koulutuksen ja yhteiskokeilujen kautta ja heidän täytyy päästä mukaan vaikuttamaan muutokseen.
- Maa- ja metsätalouden harjoittamisen on oltava kannattavaa, jotta ilmastotoimia voidaan tehdä sekä samalla varmistaa ruokaturva ja puun toimitusvarmuus.
- Alueellinen oikeudenmukaisuus tulee huomioida, koska maanviljelijät ja metsänomistajat eivät voi siirtää yritystoimintaansa tai pääomiaan muualle vaan ovat sidoksissa maahan.
- Ennakointi on myös tärkeää. Mm. maanomistajien tulisi hyvissä ajoin tietää, millaiseen turvepeltojen kokonaispinta-alaan yhteiskunta tähtää. Tässä turvepeltojen käytön tiekartta, joka on osana MISUun toimenpiteitä, voisi olla hyödyllinen ja sen rooli isompikin. Tiekartta olisi suunnannäyttävä, sekä se ohjaisi turvepeltoihin kohdentuvia toimenpiteitä ja toteutuksen laajuutta.

- Ilmastotoimissa oikeudenmukaisuus tulee nähdä niin nykyisten kuin tulevien sukupolvien oikeutena vakaaseen ilmastoon, monimuotoiseen luontoon sekä turvalliseen ympäristöön.

Lopuksi puheenjohtaja totesi, että maankäyttösektorin ilmastokokonaisuus on hyvin laaja ja tärkeä kokonaisuus, jotta saavutamme hiilineutraaliustavoittemme vuoteen 2035 mennessä. Sitä on hyvä tarkastella huolella ja eri näkökulmista. Tämä keskustelu tukee maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman valmistelua ja keskustelun anti raportoidaan ilmasto- ja energiapoliittiselle ministerityöryhmälle sekä suunnitelmaa valmisteleville virkamiehille.

6. Muut ajankohtaiset asiat

- Jouni Keronen CLCstä nosti esille huolen siitä, että parlamentista ja muualta EUsta on kuulunut, että esim. Fit for 55 -pakettia olisi syytä lykätä tulevaisuuteen energiakriisin vuoksi. Investoivien yritysten kannalta tämä on hankalaa, koska yksityisten investointien kanssa ei voida edetä suunnitelmien mukaisesti tai ne voivat viivästyä kokonaan. Investointeja kumminkin tarvitaan energiakriisin ratkaisussa ja fossiilisesta energiasta pois siirtymiseksi. Toinen huoli liittyy energiaverotukseen ja erityisesti jakeluvuorituksen poistamisesta käytyyn keskusteluun. On ongelmallista jos teemme nyt ratkaisuja, jotka tekevät fossiilisesta polttoaineesta kilpailukykyisempiä. Olisi parempi löytää muita tukimekanismeja hinnannoususta kärsiville haavoittuville ryhmille. Jos jakeluvuoro poistetaan, se lisää fossiilisen polttoaineen käyttöä yli 10 % ja jos kriisi pitkittyy, voi olla vaikea nostaa sitä lähivuosina. CLC laatii asiasta lausunnon tämän viikon aikana. Viime viikolla CLC julkaisi asiasta myös yhteisen näkemyksen AKAVA:n, SAK:n, STTK:n, EK:n, ja Fingon kanssa.
- Puheenjohtaja tiedotti, että hallitus sopi viime viikolla uusista ilmastotoimista KAISU ilmastosuunnitelman tarkistuksen yhteydessä. Näillä päätöksillä olemme polulla kohti hiilineutraalia Suomea 2035 ja jatkamme määrätietoista työtä fossiilisista polttoaineista irtautumiseksi. Uusilla toimilla saavutetaan selkeitä lisäpäästövähennyksiä, vahvistetaan liikenteen ilmastotyötä, kuntien ja kulutuksen päästövähennysten uskottavuutta sekä varmistetaan maankäyttösektorin jouston käyttö.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous on ke 20.4 klo 10.30-12.00.

8. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.15.

Jarmo Muurman, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat